КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ЕРА,
25
АПРЕЛЬ
№80 (4630).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарчу Советан а, Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ
1923 ШЕРА ДЕНА

ДАЬКЪАЛА ХИЙЛА МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ — ДАИМ ДИЙНА ЛАТТА РЕВОЛЮЦИОННИ ХЬЕХАМ, СОЦИАЛИЗМИ КОММУНИЗМИ КОТЪЯККХАР ДУХЬА ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМЕРА ДЕРРИГАЧА МЕХКИЙ КЪАХЬЕГАМХОЙ НИКЪ СИЙРДА БОАХА СЕДКЪА!

(КПСС ЦК тІехьехамашкара).

КПСС КУЛГАЛЦА ЛЕНИНСКИ НОВКЪА—КОММУНИЗМАГА

В. И. ЛЕНИН ВАЬЧА ДИЙНАХЬ ДЕНЗ 98 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬЧА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНЕ НОВКЪОСТА В. В. ГРИШИНА ЯЬ ДОКЛАД

Новкъостий!

Тахан советски халкъо, дерригача прогрессивни адамаша белгалдоаккх Владимир Ильич Ленин — Коммунистически партених Советски пачхьалкхеннеи лард еллар, тІех хьакъалера уйланхов сийлахь-йоккха революционери, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса, берригача къахьегамхой баьччен хьехархои вина дийнахьа денз 98 шу дизар.

Шийна дерригача вахари декьалера гІулакхаш Ленина хетадаьд къахьегача халкъа ираьи хьашташи бахьан, капиталан Іазапах из мукъадаккхар духьа къелан тІемаштеи кІалхардаккхар духьа, адамий машари толамча тІа йола кховнев бахьан, социализми коммунизми бахьан долаш са ■ кходеш леаттабеча къовсамь.

Ленина цІерана дувзадениа да дунен историе чудь царагІайнна эгтара сийлахь-доккха дола революцини гІулакхаш — вай мехка социалистически революци котъялари эгтара хьалхара социалистически пачхьалкхо хьаккхоллари, дунен социалистически системе хьахилар, коммунистически, болхлой, къамийкортамукъален боламаш шерра хаьар.

В. И. Ленин, цІакхха а дергбоаца цун хьехам — из цІаккха а лакъаргбоаца революционни идеен революционни гІулакхашкин духхувка хьаст. Ленински идейни тІехьален чура тахан а тІехьи шоалта ннаш хьинйлу дуневна социалистически эргалонаш е гІертача миллионаш болча къовсамаш.

Шийн истори хьадоладенчача хана дена адамлехна цІепита йітаяш социальни теории. Цхьабакъа, царех цхьаккха а обществении революцион хумдамаш доаш дола гере а хиина лаьттаяш. Марксизм мара ца утеш хиннача социализмах Іилма дар, капитализм хІалак хиланзон коммунизм котъалийоех эрг на хилар бакъдах хьахьеккхар.

Ленинизм — из да яхьа хьакъ а долайг марксизм дІахо кхахьар, из дегІаара лакхера этап. В. И. Ленина карагІдаьнча сийлахь-доккха хІама да из марксизм масса тайпарча оппортунистехи ревизионистехи кІалхаръяьккхе из Іеш, керзача исторически замапца — капитализмагара социализмага дехьара замапца тархургІоачь тайпара из масса оагІорахьара дегІайоалийь хилар.

Владимир Ильич Ленина кІашагІтехай дунен революционни болама опыт, капитализм цхьан боарамагІа ца ухаш, кхурсалуш дегІаахара закон хьакиййлад, вадод цхьа вай къхьанпа массехк е кхьметтел цхьан мехка социализм котъала тархуш хилара хьакъехьа. Цо кІоарга техкай социалистически революце закономерностащ, белгалдаьд из дІахьалха кхувлош дола цизалі, дегІабоалабаьб пролетариата диктатура пачхьалкхемахи цун формаеш, коммунизмага бодача новкъа гІолла Советски пачхьалкхе дІахо дІахьалхашкахьа ахарах бола марксистски хьехам.

Ленина тІех дика образец енцай теории практикен органически цхьана тархара гІулакх, иь а кхелла, хьалкхенай керда тайпа парте — пролетарски революцен пролетариата диктатурен парти, социализми коммунизми хьалью парте.

Ленински парте кулгалца сийлахь-йоккхий котлонаш ахьай вай мехко, кердача исторически рубежашка а баьнна, бІубенна бода из коммунистически общество хьоара новкъа.

Вай мехка чакхйоаккхай дитт капитальни гІирсаш хьалхара Іалашате йоакха программа. Вайта хьальйлургІоалаш хиннай шийн 10 турбинах кІаралр дизага дизлача Днепрогеса массехк хІана яц алина йола Красноярски ГЭС, шера 1,7 миллион тонна чон хьадеш йола Криворожски домна, дунен тІа йоккхагІа йола Средни Азия — Центр яха газопровод, Іалашате йоккхий машиналгІи мугидаьта чакхдоахен заводаш, химически текстильни комбинаташ.

Экономикана кулгалдара никъ кердача тайпара болабара новкъостал хир юрта боахамера гІулакхаш тоадаьра. Укх пятилетка шийн шера хьакхача юртбоахама продукте шера юкъера кхьорІа боаран цун хьалхагІа дІалахача пхе шеркца ■ 17 процент лаккхагІа хилар. Укх шера юрта боахама продукташ кийчъяра цаьа тІехиндоадашьа ■. Парте доргІа чакхбоах боахам хьахьегама оагарленте. технически кийчбарть ■ социалистически индустрепа ладза цхьан мугІарагІа дІалттайара тІаберайбаь никъ. Укх тІехьарча шерашка КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) решенеи кхоачанъяра ларда тІа чІоагІъенна колхозийн совхозийн экономика. ВІаштІехьаьхаз юрта боахама дерригача доакъой рентабельность лакхъяра, ехаш боахамаш тоаларо хиланца хархоаца хьалан.

Хоаш ма дарц, дьтте деладерошт итте шу диза 1967 шу. Шерта из кийнадалей а, дика хьувьаш кхейнд колхозашка, совхозашка. 9 миллиард пуйт ■ кхьчан ■ кага. ДукхагІа ■ даьккхав, ■ а ■ духк, ■, ■, ■, ■ йола продукте.

Ниа йола техника, квалифицираваннн кадраш хилаво хІана йола хувийт ■ тІалхачча хана отталь мелиораци ■. дьтташ толара, хиш юкъелахьара, дьтта ■ культура айпа программаш ■ бока ■ чакхъяха. ■ хьакхо духхьал купна хуло ■ парте ■ боахаме хьахьегаш ■ лакхъелга, ■ культура ■ хьувкьаш хьайбай продуктивности тешаме лакхъелга. Парте тІагІоэтта кхоачашт ■ юртаи юкъера боахаламаш дІахарах, юрташка бахача наьха материальни культурни вахара боарам доргІа лакхбарах, гораэвача вахара боарама из гаргабоалабарах дола доккха социальни дехар.

В. И. Ленина белгалдаьхад, социализмо керттера дегІар обществе берригача членай вахара тоадо Іалашьара масс оагІоахьара уж ■ гІакхувлаш хилар. социализмага довлашна кара общественни производство шерра юкъедувла а общественни производстваи продукташ екъалгех боккъонца къахьегамхой хьантай мукъагІа зашейта а тоо хург ца хилар.

Ленински ■ тешаме ■ вай парте ■ из ■ болх ■ ■ хьакъ вахара боарам лакх ■. Экономике ■ ■ хиланйтай из доарахІаме дехар кхоачашдора дакъе керда ■ тІа бахха. Укх тІехьарча шерашка ■ советски наха ■ ■ юкъарча доалаш кхоачашбе безаш хила производства доакъош дегІакхувлаштга.

Къахьегамхой реальни доходаш бахача наьха хІара сага сил ■ хІаш 12 процент согІа лакхъеннай пятилетка шийн шера. Укх шера дукха алашп дакхар, пенсенаш Іалаше тоадр. КПСС ЦК сентябрьски (1967 шу) Пленума решенеща белгальь ■ шерьяр бахьан ■ бахача наьха доходаш ■ мингара согІа ■ дукхагІа хиннай. Уж хул шуа хьалхагІа дІахьахача пхе шера пачхьалкхе ■ тІу-лаккхашка дІадахийтар миссел хІана ■.

Лакхъеннай наха чуболу цІеношт хьалдара темпаш. Аьхха 1966-чей 1967-чей шерашка хьандаь 200 млн. кв. метр согІа чуІе ■ бела цІеношт. хІаьта ■ а ■ хиннай дукха миллионаш боча наьха чуІеча ■ хьалаш тоаде.

ТІа-тІа дукхагІа тоалу советски наьха къахьегамен салаІарен хьалаш. Мехкара 75 процент согІа бола болхлойи гІулакхера наха салоІаш ■ дукха а долаш пхе ■ болх беча кІирага баьхаб. Цу шерашта ■ хиланйтар къахьегамхой салоІаш ■ дегІа ■ кІаштІехьлаккха, цу ■ ■ къахьегаш производстве ■ вІаштІехьлаккхара ■.

Вайна массанена а дика хет ■ экономика дегІакхувлачен халкъа ■.

(Чакхдаьлар 2-ча агІо тІа).

СССР-ра СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХА КОТАЛОНАШ—ЛЕНИНИЗМА ИДЕЯШ ТОЛАР.

Новкъостий!

Советски халкъа творчески ижаш чІоагІа айденнача хьалашка чакхдоах вай укх шера ленински денош. Дукха ха йоаццаш вай мехко чІоагІа деадеш белгалдаьккхар Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу хилар. Из белгалдаьнна шу дездарах дунен халкъашта юкъе боккха доарахІам бола событи хилар. Цо хьахьеккхар, вай Даьхен сий мел лакха да, дунен политикана, адамлен вахарера прогрессивни процессаш дегІаахара ■ ■ ■ мел лаккъеннай. Из даь социализма доккхийча низашка, вай мехка халкъий цхьоагІоцреи кхоталларген, Ленина гІулакхе, коммунизма гІулакха уж мутІахьа хиларга хьажар. Дерригача дунена бІаргагу, дуккхача къахьегамхошта керте эттача коммунисташа, В. И. Ленина хургдар ховш яьха ма-хиллара, капиталисташкареи помещикашкареи Росси хьаьккха ца Іеш, дунен тІа эттара ■ болшагІеи тоаденнеи йола, социальни прогресса хьалха латташ йола держава а яь из дІаоттаьь хилар.

КПСС ЦК Генеральни секретара ков. Л. И. Брежнева 1967 шера 3 ноябре торжественни заседане аьча доклада тІа кІоарггех масс оагІорахьарен хьагучальхар советски ■ къо ах бІаь шера доаттабаьча къовсамех аьхача коталонийн итогаш. Цу итогаша дог теша а деш хьахьокх, ленински парте кулгалца дІадолаьаьи чакхдаьккхаи дола социализма гІулакх вай мехка диза а массанахьа а котІаьнна хилар. Хьабенача наькъа сийле, карагІдайнна хІамаш доккхий хилар къаьстта шера бІаргагу, нагахьа санна тІехьалехна вайта кхаьча тІехьадиса чІоагІа хала экономически культурни гІулакхаш дІадаха, бохача боахамеи мовалех, граждански тІема а интервенце а шерех чакхбуалаш дІабаха фашизмана даьттача тІема керттера хало шийн хІан тІа эпа вай халкъа йийза хилар теркалдича.

Ленински партена, советски халкъа доагІача дахьа кхаьчад атта доаца, цхьабакъда, сий дола декхар — социализмага бода никъ эгтара хьалхагІа буллага. Вай мехко боаккхаш хиина хІара тІа кердадараш долаш бар. ХІара дІахьалхашкахьа гІоага чурчеи арахьарчеи моастагІашна тІагІертта къовсам а доаттабеш хулар. Цу хьалашка къаьсттача низаца хьагучалаьлар Ленина парте хенали хьаьккъали, къахьегача адамий опытахи творчески хьинарехи ког гІортала а еш, революци дегІайоагІилга моаех тийша долаш хиина дешаш белгалдеи къестадеи ховш из хилар.

Социализм хьаьяра дерригача гІулакха къаьстта боккхача доархІаме дар мехка индустриализаци ■ ленински план чакхъяккхар. Ленина белгалдаьхад, кердача техникаца кийчъяь, йоккха социалистически промышленность ца хуле, керда общество хьалье вІаштІехьларг ца хилар. Социалистически строя совпенех пайда а эцаш, къахьега дукха вах из декхар кхоачашдара гІортабир парте. Партен халкъеи ■ исторически доацача хапашка вай мехка хьалий дуккхача доакъоех дитта хІанзара индустри. Советски Іаьдал даттача шерашка промышленни производство 73-зза лакхъеннай. ХІана эгтара чоалханегІа йола Іилматехнически халкъа боахаеи декхараш кхоачашде низ кхоачаш я ■ индустри.

Социализмана карагІдаьнна сийлахь-доккха хІама хилар ленински кооперативни план чакхъяккхарах. Колхозно-кооперативни строй социалистически хьисапагІа хийнар юрта дерригача вахара сибат, иттеш миллионаш болча ахархой къахьегами быти. Цо шерра никъ хьабиййлар юрта боахамера производительни низаш дегІадоаладара. Оалангара хувпаш хиннай юртбоахама производство технически кийчъяра дакъе. ХІанз 1,7 миллион трактор, бІаьш ■ комбайнаш, дукха кхьйола хІанзара техника я колхозийи совхозийи. Советски Іаьдал деттача шерашка кхоэза хІана ■ ■ дукхагІа йоаккх юрта боахама валови продукци.

Социализм хьалье вІаштІехьаргадалар, нагахьа санна парте кІоарга культурни революци яь хинняцаре. Цу даькъе Іалашьвате боккха болх баь хилар ховргда Октябрал хьалхагІа Росси баьхача берригача ■ ■ ■ хІана бин ■ бараш йоазувйинар ца ховш хиина хилараш. ХІанз массана а йоазув-дешар ховш вола ■ а хиина дІаэттай Советски Союз, боах беча наьхах ахалел сонгІабараш юкъерей лакхерей образовани йолаш ба. В. И. Ленина хургдар сурхиннача тайпара, халкъа дешара боаранга, культура дегІаарга, просвещени вІаштІехьаккхарга хилача дунен тІа хьалхара меттиг лоац вай мехко.

Йоккхийча лакхаленашка кхаьчад вай Іилма. Космос тахкарен карьераьи, математика, физика, химе, геологе дукхаха доархІаме лостамаш, знаней кхьдола доакъош дегІадоалара дакъе советски Іилманхоша дакъа толамаш дерригача дунено бакъдаь тІаийц да. Іилман наьнчаца кердадараш дехадо тІа-тІа дукхагІа эттув боах мехка халкъа боахам дІахо дегІабоалабара гІулакха.

Культурни революце аьттув бола хьалаш хилийтай литературен искусствон коммунистически идейность а художественни говзал а цхьана таръяра ларда тІа тоалара. Советски писателий, композиторий, художникий дикагІа йолча произведенеша хьахьокх халкъа духовни дІахел, цар ■ ду къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, мехкера дакъа дула дунен культура гамза чу.

Мехка индустриализаци яр, юрта боахама коллективизаци яр, культурни революци чакхъяккхар — уж да СССР-е социализм хьалъяра В. И. Ленина оттальча шаьха доккхагІдоал доакъош. Из чакхъяккхаро вай мехка оалангара дена социально-экономически хувцамаш дарта кхоачашър. Истере чухь эгтара хьакха цІендаь дІадаьккхад моллагІча тайпара доаттадаь а саго сага тІаьийттаду Іазап, хьалый болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенцие доттагІали цхьоагІоми ларда тІа дитта керда общественни строй, хьахиннай керда тайпа демократи — наха, къахьегамхошта йола демократи, истере чухь цІаккха а ца хиннача тайпара вІаштІехьаьнаи советски халкъа идейно-политически цхьоагІо.

В. И. Ленина юкъарчаи доаллаш дакъа а лоалаш хьаьча Советски Социалистически Республикай Союзо бІарг тайпа, кІашагІбаргбоаца цхьа дезал а баь вІашагІтехаи вай мехка халкъаш. Советски халкъашна векарашка цхьана деладеча гІулакхий дарп чІоагІъеш я лениниз сийлахь-йоккхий идеяш. Вай парте доккхал цу тайп-тайпарча расех, дуккхача къаьмехи народностехи бола наха социализми коммунизми хьахьеча ■ процессе цхьагІо йола эттара хьалхарча социалистически нацеш ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■.

ЧІоагІа цхьа общество а из кхотайьча шийн ленински къамий политике доахача толамех.

Социализм котъялара паргІатта къахьеген творчествоапеи иразденнад къахьегамхошта. кхоанарча денах бІубелийтаб, коллективизм хьоапиде хьахилийтад, халкъа вахара боарами культурен шахадаш лакхду.

Тахан, вай чехка социализм йиза котъяьнача хана, вай парте, Ленина хьехамащ кулгра а дейш, къахьегамхой хьинир тІоледряй коммунистически общество хьалъяра. Коммунизм бахьан долаш доаттабеча къовсаме керттера фактор я экономика дегІайоалар.

Социалистически хьисапе доал деладара ленински принципех ког гІортолга а еш, парте эргайоахаш тоаю планироване методаш, кулгалдарен стимулированен система производство дегІаахара темпаш дІахо дукхагІа лакхъелга цун эффективность айолга, Іилма-технически прогресс сихъелга, цу ларда тІа халкъа вахара боарам сихагІа лакхбелга вІаштІехьаккхар духьа.

Экономика дегІайоалае еза ха кхаьча декхараш ленински наькъаца, боккъонца Іилме маьххара белгалдара образец я парте XXIII-ча съезда, КПСС Централь Комитета Пленумий решенеш. Цар тІа хьахьеххаб экономикана кулгалдеш лелабе беза керда никъ, вай дегІаахара хІанзарча этаперча бахахма политика ■ принципаш.

Производствана кулгалдара, планироване, экономически стимулироване керда система чакхъяккхаро ■ ■ ■ юкъостал яьа халкъа боахам дегІабоалабара. Из хьахьокх пятилетка хьалхарча шерий итогаша. Цара юкъе эттара чІоагІагІа белгалдоалар — вай экономика дегІаахара темпаш сихьяр.

Хьалхарча шин шера дукха согІа ашаманагІа йоацаш 20 процент дукхагІа арахийнай промышленни продукци. Толаме кхоачашъяьй укх шера хьалхарча квартала заданеш. Производство алсамъяьлара темпаш лакхагІа я пхе шера плана оттальча КПСС XXIII-ча съезда Директиваш белгалъяьча шера юкъера доархІаш из алсамъяккхара темпаш. Толлуш доагІа халкъа боахам дегІаахара дікала хьокхамаш а. Хьалхарчул сихагІа лакхлу къахьегама оаспарле промышленносте, гІишлонъеча, транспорте, айлу производства рентабельность.

Укх тІеххьарча шерашка доккхий толамаш доах вай индустри технически кийчъяра дакъе. Укх пятилетке хІанзале а болх бе йолаллийтай 100 миллиард сома мехьа хІанз ял аьнна йола керттера фондаш, веитта хьача тІом сенчаул тІехьагІарча итт шера болх бе йолаллийтараш миссел хІана яц аьнна. Шин шера болх бе йолаллийтай кердагІча техникана кийчъяь 800 гаргга керда йоккха промышленни предприяти. Цу шера йоаккхаш йола электроэнерги 80 миллиард киловатт-сахьат дукхагІа хиннай. Из 1949 шера вай мехко йоаккхаш хиннача дукхагІа я. 3 эзар согІа хІанзарча машиний, оборудоване, аппаратий образецаш а цхьа эзари дІ эзари гаргга тайп-тайпара прибораш а хьаьйй дІадахача шера конструкторашеи ■ ■ веннеста боххложеи. Болат деалдара 100 миллион тоннал тІехбаьннай металлургаш укх шера, хІаьта ■ доаттадоша 300 миллион тонн дукхагІа доаккхарга нехкдаьтта. Цу доаллача хІапанна теннал цу дунен тІа эттара хьалхарча социалистически ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■.

В. И. ЛЕНИН
(РСФСР искусствий заслуженни деятеля П. В. Васильева дилла сурт. ТАСС фотохроника.

ПАКИСТАНЕ ЙИХЬА ДОТТАГІАЛА ВИЗИТ

СОВЕТСКО-ПАКИСТАНСКИ КОММЮНИКЕ

Официальни визитагІа 17 апреле денз 21 апреле кхаччалца Пакистане хилар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

Цхьана отта а из визит «чакхъяьннечул тІехьагІа кепатеха арахьаьккхача Советско-пакистански коммюнике тІа йоах. Советски правительствана кепте латтари цуна ухулгбаьнна баьхха Белорусски ССР Министрий Совета председатель Т. Я. Киселев, Литовски ССР Министрий Совета председатель М. А. Шумаускас, кхьйола официальни нахи Пакистана. Доккхийча городашка баха хилар, Пакистански халкъа вахарга а дІолз экономически дегІабоалабарен халкъа вахара тест айпоеи дакъе Пакистана правительства къа миита хьег а хьежар».

Пакистански халкъа Советски Союза халкъана доттагІала уйла хилара тешал деш из, белгалдоакхх коммюнике тІа, советски хьашший бесаме тІаьцар а цара дог тІара хьоалийраш.

Пакистана Президентаи СССР Министрий Совета Председателаи юкъе беседаш хиннай Советско-пакистански гІулакхашта доагІача дуккхача денных а хІаьта миита дунен хьашшта юкъерча цхьайолча доархІамеча проблемех а лаьца.

ОагІонийн барт вІаштІехьбаьлар, хІана адамлена хьалхашка латта доархІаменгІара декхар машар чІоагІбела хилара, цар белгалдаьккхар, пачхьатьалкхенашта юкъера къовсам тІа дола дерригa деташ вІашагІкхийттача Къамий Организаце Устава тІа хьахьеххача принципашкеи нетодашкеи хьежа машара наькъаца къестаде дезилгах-шейн чІоагІа дог тийша хилар.

Вьетнамера тІом дІахо а даттаьхилар бахьан дІараш моашка чІоагІагІа саготе хьаьча хилар «хьахьажкахилар оагІонаш. Цар хьатьйра, Вьетнамера гІулакхаш 1954 шерара Женевски соглашенешт кхоачашъярен ■ мехкашкахьярен юкъегІертилга дІадаш шийн ■ хьол цо къостаьра Вьетнамера халкъа ■ ■ ■ бакъъярен ■ тІехдертІалахьа ■ хилар. Массане а юкъарча машара хьашташта дІалех, Вьетнамера хІал политически наькъаца къоастаделга дола гІулакхаш чакхдоахилга.

ОагІонаша бехке йир Іарбий пачхьалкхенашта духьала Израила дІахо а тІехьатта ■ агрессе ■. Цар белгалдаьккхар, Израила шийн бІуйнаш хІалийнача территорешкара арадаьхачул тІехьагІа а Іарбий пачхьалкхений территорей бІарччалени юІалией сий деш тІо а, цара гІуц районе машар юкъаметтоаттабера ца хиларах моаш дог тийша барта. Цар белгалдаьккхар, 1967 шера 22 ноябрера Кхерамзалеи Совета резолюци сагота ■ тІехьа а ■ ■ ■ чакхъяккхилга ■ ■ ■.

Коммюнике тІа дІахо ■ йоах, «Пакистана Индейе юкъера цхьайола проблемаш къоастайира хІамане в гІанам ■ хилар ■ ■ ■ хьилхайхалир СССР Министрий Совета Председателе. Цо миита хьахьехар, цу мехкашца ■ ■ къоасал тІа хола дешам Ташкентски декларацие ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ дог тийша хилар. Из хургба цу мехкий халкъий массане юкъарча машарен хьашташта дола цу хьежжа а мехкашта ■ ■ ■ хьашташта а», яхара.

Советско-пакистански гІулакхаш дІахо дегІадоаладара, контакташ йоаккхача доархІаме хилар бахь а деш, вагІоналаш баьа хилар. СССР-ен Пакистанан юкъера буйнамаш шердара, белгалъа аьча, тайп-тайпарча боарамера викалий делегацей визиташ дІа-юха доаттаяра новкъостал де. Уж рагІа хилар шина а пачхьалкхех официальни викалашта юкъе эш-эшача хана консультацеш чакъхьяха.

Коммюнике тІа белгалдоакх, Пакистане дІхьайола промышленни объектий хьалъяра СССР экономически технически новкъостал дергхилар.

СССР Министрий Совета Председатела Пакистане йихьача визите а Пакистана Президентаца хиннача беседана а бахьну коммюнике тІа, аьттув боаккхаргба Пакистанан Советски Союзан юкъера доттагІали цхьоагІал гІулакхаш шина мехка халкъашта дагча диканна а хІаьта миита масса юкъарча машарен дунен халкъашта юкъе цхьана лелаеча гІулакхийн хьашта дукха а дІахо чІоагІара.

СССР Лакхехьарча Совета Президиуми Советски правительства тІаедиллар СССР Министрий Совета Председатела официальни визитаца Советски Союзе хьийхар Пакистана Президент Мохаммед Айюб Хан.

Ворнад а селам тІаийцар ■ ■ хьехар.

(ТАСС).

ХОАМ

ДИАЗЛАГІА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГІА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

ДиазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета кхоалагІа сесси дІайолаш тахан 1968 шера 25 апреле Іуйреннэ 10 сахьат даьча политпросвещени республикански Домерга.

Депутаташ дІахьоцу ■ ■ Іуйренно 9 сахьат даьча ■.

ЛЕКТОРИЙН ПРОПАГАНДИСТИЙН СЕМИНАР

Самарлийнахьа пропагандистийи лекторийн семинар хилар КПСС обкома политически дешара цІагІа. Семинаре дакъа лоцаш ■ ■ хьалхехка къамаьлаш дир КПСС ЦК пропаганда отдела пропагандистски группа членаша.

ЧІоагІа укха тІаякхийта ладийгІар гулбенцарана В. К. Федерина (прогрупа кулгалхо) «Экономически реформен идейно - ахетама бахха цхьадола дешаш» яхача, Г. К. Плотникова (прогруппа член) «Къамий-кортамукъален боламах» яхача (Вьетнамерча тІема материалех от-тамьча), Е. М. Караваева (прогрупа член) «Дунен халкъашта юкъерча хьалах» яхача лекцешка.

Пропагандистска группа членаша Г. К. Плотниковеи Е. Н. Коршуновеи лекцеш йийнар производствени - товарни конторен хІамаш тедача производствани объединенех.

* * *

Цу дийнахьа политинформаторийи агитаторийи семинар хилар М. Ю. Лермонтова цІерагІча драматически театре.

Республика районашца гІоргІа КПСС ЦК пропагандистски группа членаш.

КПСС КУЛГАЛЦА ЛЕНИНСКИ НОВКЪА—КОММУНИЗМАГА

(Чаккхе. Доладу 1-чу агlо тlе).

[illegible]

РЕВОЛЮЦИОННИ НИЗИЙ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ЦХЬОАГlОН ЛЕНИНСКИ ПРИНЦИПАШ БАХЬАН КПСС ЛОАТТАВУ КЪОВСАМ

Новкъостий!

[illegible]

ЛЕНИНСКИ ПАРТИ—СОВЕТСКИ ОБЩЕСТВА КУЛГАЛДАРА НИЗ

Новкъостий!

[illegible]

В. И. ЛЕНИНА ВАХАРАХИ БАЛХАХИ ХЬОКХАМ ЭЦАШ

Дунен пролетариата баьчча, вай парти а пачхьалкхе а вIашагIъеллла Владимир Ильич Ленин вль 100 шу дуза ди деэде кийчлуш ду советски халкъ. Деррнгача советски халкъаца цхьана цу гIулакха кийчо еш я вай школашкара коллективаш а.

ТIехьарча шерашка город Грозненча дукхахча школашка чIоагIа уйла тIадхийта дешарду сийлахь-воккхачча баьчча вахарахи балхахи хьокхам эцаш дешархой Iомабелга, кхетабелга. Номераш 39,32 21,5, 12 йолча а кхийолча а школашка вIашагIъехка В. И. Ленина музеяш я. Цу музеяшкарча материалаша дика хьахьоккх В. И. Ленина вахара никъ, вай парти а пачхьалкхе а вIашагIйоллара по лоаттабаь кьоисам.

Городерча дукхагIа йолча школашна хьалхарча классо, хьалхарча урокашка дIаболалу хьехархой дунен пролетариата баьчча вахар, цун болх дешархошта дIабовцийта. Цунца цхьана дешархой Iомабу социалистически общежитс бокъонаш лорас, общественни вахар довзийт. Ильича санна къахьега Iомабу.

ДIахо йодача хана тIехь-тIехьарIа шецу дешархошта Ленина вахар довзийтита. Из дика вIашIIехьдовлл дешара, историе, природоведение, литература уроканш тIа. Программин материал сийлахь-воккхача баьчча вахара дешархошта Iомадарча айкха ювза а юкеаш, хьехархоша кIоаргга хьахьоккх Ленина образ. Иштта вIашагIъеллача В. И. Ленина вахарахи балхахи хьокхам а эцаш кагирхой Iомабара, кхетабара система йоакъостал ду коммунистически уйла йолаш къона тIехье хьалкхеб.

В. И. Ленина вахарахи балхахи хьокхам эцаш дешархой Iомабеш, кхетабеш классал арахьа беш бола болх дешархой шоай инициативах, партийни комсомольский организацей хьалхленца бу школашка. Городерча дукхахча школашка вIашагIъехка комсомольски дешара кружокаш я. Ленинска дешарш ду, култаца ядаь журналаш арахец. Советски Iаьал бахьан лоаттабаьча хьовсаме дакъа ловцаш хиннарех йола материалаш гулью. Дешархошна йовкъостал ду школашта шефстве лелаеча предприятешка, организацешка ленински уголокаш вIашагIъехка, бахача наха юкъе беседаш ю, юхьйола Ленина произведенеш Iомаю, кинофильмашкен диафильмашкен коллективно хьежилга вIашIIехьдоахк.

Из беррига болх, керттерча дакъе, хьехархочун хьалхаленца бу школашка. ВIезига бац городе из болх дика вIашIIехьбаккха хоаш бола хьехархой. Царех ба хьехархой Хаджимакиди А. П., Сердюкова А. В (4-гIа школа), Кириллова А. Я. (48-гIа школа), Баникова С. А. (22-гIа школа), кхы дукха бараш.

Городашкарча школашка беш болча В. И. Ленина вахарахи балхахи хьокхам а эцаш дешархой Iомабара, кхетабара хьакъехьарча беккхача а доархIамерча а балха опыт йийцар тIех декошка хиннача кхоалагIча городской Iилман-педагогически конференце. Конференце дакъа лоацаш бар городерча школай хьехархой, хIаьта иштта республика мотаккарча цхьацайолча школай векалаш а. Конференци хийчьар а дIайихьар а др КПСС Грозненски горком, халкъа дешара городской отдел, хьехархой говзал лакхьара институт, Нохч-ГIалгIайн пачхьалкхен педагогически института педагогикан психологин кафедра. «В. И. Ленина коммунистически хьехаме кхетам балараш дийцар» яхача темах доклад йир конференце пединститута йоккхагIча хьехархочо Л. Я. Калинас. Юкхьарча классашкара гуманитарни кхаьнах йолча урокаш тIа, хIаьта иштта биологе, химе, физика урокаш тIа, классел кулгакхоашка, общественни организацешка гIоала В. И. Ленина вахарахи балхахь хьокхам эцаш дешархой Iоацаш иштта Iомабу, кхетабу школашка а хьахьоккхам йола содокладаш йир йиъзлагIча школе истори хьехача З. Д. Курепевас, 9-ча школе литература хьехача Л. Д. Житаухиевас, 31-ча школерча биологе хьехархочо А. Я. Кривцевас, 91-ча школа директора Т. Б. Кривкенас. кхечар. Конференце балха итог еш къамьал дир просвещение министра заместитела П. С. Скородумовас.

Конференце тIаьхьар В. И. Ленина вахарахи балхахи хьокхам а эцаш дешархой Iомабарен кхетабаран хьакъехьа школашка беш бола болх дIахо тебабара йола рекомендацеш.

С. КОТИКИН.

КХОАЧАШДЕРГДА ДЕКХАРАШ

Укх шера бIаьсти цхьаьтарра дика кийчо яь дIаьолаяь тха района боахамаша кхайкхара балхаш. Мукхи горехи дIадехи йолча техника кхаччара тхта хадалехьа генарани хьажкIай дIае еш хьа хьатIакхьачар. Кхинжа арахьяр хьалхе а вIашагIъехка механизаторани звеньяш.

Тха района боахамаш укх шера 35 эзар гектар алат дIаде дезаш да. Цу гIулакха кийчо е болобелаш кхаьа лелерараш хьалхе а. Из бахьан долаш укх шера этта хьалха йиш хилар тха шолхагIча классах дола мукхеи горехи фу дIаде, хIаьта бIаьстан мохье ир укх культураш 8—10 балха дийнахь дIайийна а хьыхар тха.

Тоьал ха а кхаш лелалерараш генараш дIахо болабенна а. Уж балхаш этара хьалха дIадолалир «Старо-юртовский» яхача совхоза механизаторашт вон. Эльмурзаева, Саидова, Сулейманова кхычар. Дешна шоай сменин задане 150—180 процент кхоачашйора царех хIаране. Дикаа хахта йолаш ду цар шоай балхаш.

Ялат дIадера балхаш иштта ду хьожаш хадхина тIахьожам лоттабу механизированни звенайл культацошка. ХIаьта проанинаьй культуранга гIулакх ше аьнна вIашагIъеллай 87 механизированни звено, цар хадилга гIулакх зергладаш мел эцаш йола техника, хIаьта хьакъостала звеньяшта.

КетагIрепа ялх фу кердалар балха хоьжоалале йиш я ялат дIалуча, аьнна. Ала деза цхьадцазолча боахамий агрономашта, механизаторашта кхоачам болаш дика хетеш ялат дIадера оттава ха. Масала, района боахамаш хIаннале цхьадийнах 4 эзар гектар генараш. Уж дIаде дохаллир бардIаагIча апреле. Ше сантиметр кIоаргачара хьаьтта 8—10 градус дIоахденнача хана. ХIаьта, Ленина цIерагIча колхозе хIанз а тIехьдIаболхабеннабац генараш дIаде. Колхоза агроном вон Макаренко укх тIеххьарча масессэх шера вон боахкаш ва генараш дIалуч ха калагIа аьтту болашгIа а хьожаш. Цунна гучадаьннад тIехьоалагIа апреле дела ва культура дIае балайча дикагIа долга. Из ха хьатIакхачала кхоаза культикаш ю цар. Из бахьан долаш кхай тIаьа дерига онсар дIалоахх. ХIаьта тIехьагIа генарашта обработка е ер ха хьатIакхьачча кхай тIа онсар кIенига хилараш дукха средстваш кхоа йиш хул. ТIаьоагIача шера аьхки дезу ше опыт шера балха юкъейоалае доалургва тхо.

Дика гIулакх ва хIанз тха механизатораша дIаделалаь пхьаьхха а. Генараш дIадийнача кхаьнна шоаза бахкаш доах. Цу гIулакхо а тора хулийт генарашта обработка еча хана средствеш кхоа. Шадахача шера генарий центнерга дIабаха мах тха района боахамашка хьера лаьрхIача пхи соми бархI кепиги хилар. Цара гектара тIара кхаьача генарех итт сом ахча кхоишр оаха. ХIаьта хIара гектара тIара 12,5 центнер генараш чудера кхиаш 2,5 центнер совгIа.

Дика болаш дIа дIа хьакхIа. Уж балхаш а хьалха дIадолалир «Старо-юртовский» яхача совхоза механизатораша мн. Матаева, Цукхаева, Кулиева, кхыбараша. Иштта дIадолалир уж балхаш «Горячеисточненский» яхача совхоза, «Цхьоалаг1ча маг» цIерагIча колхозе. ХIаьта хIаьа тха района деррига а боахамаш хьакхIа дIае холадееннаь. Керига дIае лаьрхIача кхойтта эзар гектара пхи эзар гектар хIаннахь дIайирах ше баьнна кхаш лелалераш. Дукха хьа йоаергьаш оаха уж балхаш чакхьахара. Тхоай тоьаш техника тхана гучадоал укх 5 — 6 дийнахь хьакхIаш цхьа дIайийча цхьаь шера тIаьлла баьцаш дIайийна деш йиш йолга.

Ялат дIадера балхашта кийсса, гурахьа дийнача дIата хай а дика механизаторашта. Деррига а гурахьа дийнача 3852 гектар кхаьнхаь дIаде аьхне тIа кхай дийнна баьцаш тха механизатораш, поливальщикаш. Хьалхара вегетационни хьесале бохаша ний хилара балхаш ита дийнахь дIара тхо, хIанз аьнна кхай дIахара балхаш деш 30 гектар хьесале кхай лерта установкаш насосни станценш а. Цу техникаца болх беш ва шоай гIулакх дика довзарех ч шоай сменин задане тIехьхочаш а ал бола цхьа бIа поливальщик.

Дукха ба тха боахамашка хьотIие кхоачам заттача пIейна дийнача хьере хьегаш толдашица накъабахара дьрхача дзие хьалха лахта механизаторах, поливальщикашк. Цар хьинарал йиш хул тха укх шера хьа мел дешна кхаш... балхаш тIехьа ва дуьлийтаи агротехника лоацача хана чакхдаха.

Дукха балхаш ва дизаш ба тхай баьцадарош кхедераш а. Дукхьад хьалха хьехулача баьцадарош дIадалаб 180 эзар квадратни метр кхаьйла грунт. ХIаьта полиэтилени пленкаца къайлача тепличашка цхьатарро эзар тахах помидоровта № 3 йолча баьцадарашка кхедеча совхозе. ТIехь кхойтта цу тайпара теплица а бовзане. Дикача хьаде я нарсаш а.

«Советская Россия» яхача колхозе, Цхьоалагача маг цIерагIча колхозе 2,5 гектар дIалоацача пленкаца къайлача парнисашка помидораш, нарсаш дIайийнай, хIаьта хIаьа дика хьахулаш а хатт. 9-гIа вай тIакхоачаш топако балача цхьа йиш хургьа цар кхейь хераа баьцадараш эза. ХIаьта кхацша дIадийначасел цхьа бутт совгIа ха хьалда, хьалоал уж.

Ленина цIерагIча колхозе а 10 эзар кхадратни метр дIа а лоацам дIайийнай уж культураш. Дукха ха йоаппа хинна 7—8 градус шелаь дина хейра баьцоргIаша. Цо хьахьокх уж цел болаш дика хьахинилга. ХIаьта хIаьнне мах беча организацешка 10 тонн нарсаш, йиъ тонн хох, петрушка дIаеннай района баьцадараш кхедераша. Шоай тIадхочаш хьалдерга хьалхара хорсаман а.

Хьагуча суртах тIаьйна социалистически декхараш кхоачашдергда тха къахьегамхоша. ХIаьта декхараш иштта ва: чуда деза 100 эзар тонн алат, 25 эзар тонн баьцадараш.

Е. ИЗВАРИНА,

Грозненски района мотI... производственни управлене керттера агроном.

КIИРАГIА ПХЕ ДИЙНАХЬ БОЛХ А БЕШ...

Болхлойн гIулакхера нахх пхе дей болх беча кIирага бевларца дукхалленна хьахьегамхой салоIам дикагIа вIашIIехьбаккхара дикка балхаш дыд парте Гудермесски горкомол юкхьанцарча партийни организацешш.

Керхача къахьегама распорядках хувцаденнах массово-политически а кхетама а бола дIабахьара хьаьаш: нагахьа санна хьалхагIа лекцеш, беседаш, политинформацеш дедкъийна салоIача хана еш дийнахье хIана уж болх белабалалехьа е балха дя йистадьеначул тIехьагIа ю. Агитационно-массови балха юкъеза цу балхатIа дикагIа кхетаи бола нах. Уж ба вулгалеш бола партийни болхлой, хIаьта иштта предприятей, колхозий, совхозий, учреждений вулгахой. Парте горкомо вIаштIехьдаьккхал политинформаторийн агитаторийн дешар. Из бахьан долаш дикка лахкалу цар говзал. Чулоацам боккхагIа белаI а сакъердаметIа а политинформацеш дIаяхьара наькъаш лоха. Каст-каста дул агитаторий семинараш а.

Къаьстта дукхагIа теркам тIабохийт партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша къахьегамхой балхагIа мукъаболча денношка цар салоIам дикагIа хилийтара. Клубашка, цIеча уголокашка дIахьу кагирхой сайренаш, кинофестивалаш, хаттарийн жойнийн сайренаш, иштта кхыйола сакъердаме мероприятеш.

Локомотивни депо администраце партхомагIен моттигерча комитетацен цхьана Лавреневская яхача станице (Iаьржача форда йистте) хьаедир депо болхлошта лаьрхIа салоIа цIа. ХIаьалледаьа цига салаIе вахкхинваь 152 саг. Медико-инструментальни завода белхлошта лаьрхIа ших шера Каспийски форда йисте вIаштIехьдаккха лаьрхIад салоIа цIа.

Дукххача предприятей, учрежденей болхлой фоола тIа чхьарий лувцо, хьамсарча моттигашка экскурсе ух, хIаьта иштта колектив вIашагIа а кхийте кино, концерташка хьажа ух.

Парте горкоме белгаддо районе къахьегамхой балхах мукъаболча денношка цар культурни хьаштам лахула кхагIа кхоачашдара ле дезараш. Массанахьа а хийцай клубий, кинотеатрий библиотекий балха график. Цикандийнахьем шоаттдийнахьем дукхагIа болх бе еаш я культура учреждениеш.

ДIахо йодача хана дукхагIа а дикагIа а дIадахьа лаьрхIад художественни самодеятельноста концерташ. ВIашагIйоккхаргьа агитбригадаш, дукхагIа ертьа сакъердаме сайренаш. Цул совгIа район къахьегамхой каст-каста вIашагIкхетаргба къахьегама ветеранашца, производстве хьалхадаттарашца, гражданск а «Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемай ветеранашца, Нохч-ГIалгIай писательшца, поэташца, артисташца.

Дукхаь теркам тIабахийтаб оаха тайп-тайпара спортивни мероприятеш дIахьара. Хьара кIиранденна шоаттденна говзерча стадионе иштта предприятей, дешара заведенешка спортивни майдаш тIа хургьа яйгача атлетиках, футболах лозаррий, кхыйолча спортивни кхьаш. Вай вахаре доархIамерчарех цхьа гIулакх да къахьегам кийса вIаштIехьбаккхад, болхлошка доаттIача тайпара салаIийтар, къахьегамхой бытови хьаштам кхоачашдар. Культурно-просветительни учреждений торговлей бола лакхарча боарам тIа хилийтар.

Духхьа укх деношка парте горкома пленуме дийцар: «КПСС XXIII съезда решенешка хьежжа района къахьегамхошта культурно-бытови гIулакхаш цар тоадарахи цар хьалехи» яха дош.

Къахьегамхой культурно-бытови хьаштам кхоачашдара массуне тIаьйна мероприятеш теркалье тха районе балхача нахьа культура-а бита а ериига а оагIонаш. Уж мероприятеш кхоачашьяр тоео дулийтаргьа къахьегамхой вахар, быт, культура лакхе.

Т. [illegible],

парте Гудермесски горкома пропаганда агитаци отделе заведующий.

Эстонски колхозни чхьарий лувцараша сийленца кхоачашду шоай декхараш — пятилетка хана! хьалха. Ер шу хьадоладелча дехь 30 эзар центнер совгIа лийцад цар чхьарий. Чхьарий дукхагIа доак Хийумаа яхача гIайрен тIарча чхьарий лувцараша. Йоакха производственно-техническе базе а «Хийу Калур» яхача колхоза: цул флотах океански кхо траулерах 15 кхача чхьарий луцаьча кемах латт. Хьалхарча марталле цхьаьа совгIа 127 тонн чхьарий дIаденнад колхозо.

Сурта тIа: Балтийски форда гIарча промыслера колхозни траулераш.

В. Горбунова сурт. ТАСС фотохроника.

РЕЗЕРВАШ БАЛХА ЮКЪЕЙОАЛАЮ

МалгIабик - Вознесенски мехкдаьтта майла тIара карагано - чокракски гIупаро тIоаманкара доахкаш долаш мехкдаьтте дикка кIезигдоанад. дале а. промысле доаккхача мехкдаьттах 30 процент совгIа дар цу тIоаманкара дакхха дезаш да.

Мехкдаьтта дукхагIа кьаддиккхара шоллагIа методаш кхуьи оаха балха юкъе. гIулакхий тIоамашка попутни газ чузахийтар бахьан долаш мехкдаьтта даккхара темпаш лахдала дакхъе вIаштIехьоал тха промысла коллектива. Кхыйолча мероприятеш та юкъе керттера моттиг дIалоаца цу гIулакхо. дале а. боагIача боарамах балха юкъейоалаю промысле кхыйола геолого - технически мероприятеш.

Дикка пайда хул тхона скважинай призабойни зонашта обработка ярах а. баьца. кхы дукхагIа хургба из пайда обработка ю объект нийса хьахоржаш хилча. Из иштта хилар хара дезаран дукха ха. Йоаза еш породай свойствеш, жидкоста свойствеш, кхыйола характеристикаш.

Ала деза хIанз оаха чакхйоалача мероприятех адамеша жара пайда ца лурга. Скважинана обработка еш оарига параметраш нийса вIаштIехьъяьача цу геолого-технически мероприятех хулаш бола пайда дукха лахдаргбар. Цу гIулакха тIабахийтаб оаха тхоай бовнига теркам.

Из болх дергIа вIаштIехьбаккхара НПУ промыслашта чIоагIа новкъостал дергьа дукха ха йоапаш МалгIабике вIашагIъеллача производственни балхашта Iилма тодамаш дена оехо (ЦНИИР-о) 1967 шера бахьча балхаша хьахьокх Вознесенски майла кхулбехьарча дакъе XI пласт эксплуатаце юкъейоалайеча укхазарча скважинашкара шоаза дукхагIа мехкдаьтта даккха йиш хургйолга. Иштта дIадахача шера болх ца беш лаьттача № 280, № 156 йолча скважинашта эксплуатаци яр йохьаш долаш дийнахьа бусе хьалхарчучара кхоь шоллагIчучара шиь тонн мехкдаьтта даха доладелар тхо.

Карагано - чокракски отложенешкара мехкдаьтта даккха дукха ха хилараш. тIоаманкашта жидкость скважине гравитационни низамца хьаугIаш хилараш. ХIаьта мехкдаьтта уюльян вос лакха хилар бахьан долаш геттара чIоагIа доарлIаме да скважинашта термически методашца обработка яр. 1968 шера кхаь скважинай призабойни зонашта электропрогревателаца обработка е лерхI оаха. Из керда метод я. цудухьа, МалгIабикерча хьалашка цох мел пайда баргба хац. дале а, СССР-а кхыча мехкдаьтта доахача районий опыте хьахьокх из пайдане йолга.

Цу методах бозза пайда ацара промысла эцаш дукха хIамаш да. цаьрна юкъе астара лоарлIаме дар я контрольно - измерительни аппаратура. эшаш йола термостойки аппараташ Iалашъяе.

Иштта я тха промысла. мехкдаьтта даккхара резерваш. уж балха юкъейоалаяра тIабахийтаб оаха беррига теркам.

С. МУТАЛИЕВ,

«Малгобекнефть» НПУ III-ча промысла воккхагIвар геолог.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Старогрозненски тоххама кIоарга бурув леттача конторе къахьегача буровой мастера Кротов Георгий Степановича шIи дика йоаь бурувдеттарашта меттел мехкдаьтта доаккхарашта а. 1967 шера № 671 йола геттара кIоарга скважина хьалъяь эксплуатаце дIачу а ейна, № 680 йолча 4600 метр кIоаргача скважина бурув тохаш а хIана цо кулгаьлу бригала.

Геттара дика бол бу бурувлеттараша апрель бетта. ХьатIадоагIача Май сийна хадача лоамий тIоамашта 600 метр бурув тоха декхар тIалийцад цар. Шеко яц цу декхарех уж дика доарлIабергхиларах.

Бригадашта юкъе лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дедаю С. Мучаева сменаш цул тIехьча С. Устарханова, И. Исакова сменашен. Павел дукха тIахьайнеш бурувдеттарий Г. Шулишин, Г. Ивахненко керте латть сменаш а.

А. ТИЩЕНКО.

ПАРТЕ ХАЛКЪА ЙОАКХО Ю

26 апреле шовзткъе итт шу дух Совнаркома социалагIа пачхьалкхено бIарг кхабара Наркоматах социальни Iалашон Халкъа комиссариат лача хана дена.

Вай мехка социальни Iалашон система ах бIаь шера хувцаденнай. Iалашон боарамга диллача а пайда эшача средстваш Iалашбен барийн дукхалга дилача а. ШерагIа а массе оагIорахьара а хинна дIааттай из. Социальни Iалашон система чулоац, цкъа-дале, беррнгача бахача наьха еча Iалашон тайпаш: мах боацаш лу медицински новкъостал, берааш дарах тела пачхьалкхен пособеш, боккхий хиннечен инвалидаш болчен наха цIенош лелалар, тIема гIулакх даь бола нах пенсешца. Iалашбар, берий учреждениеш леладра тела ахчаеш, в. кх. дI. ШоалагIа-дале, декхарийла а яь предприятешна, организацешна, учреждениешна хьачугедача страховой взнесехи пачхьалкхен бюджета доаарехи вIашагIкхета ший бюджет а йолаш йолча пачхьалкхен социальни страхование дара тIа болхлойн гIулакхера нахи цар дезалхой Iалашбар. КхоалагIа-дале, колхозий валови фонда белгталарча дакъарца еча отчисленехи пачхьалкхен бюджетера хьаха чачахьехи дIахулаш йолча централизовани союзни фондерча ахчий чотах колхозхой дезал Iалашбар.

Медицински новкъостал бар дукхача хана белгалдакха доагIа, из мах боацаш а эцаш волчунгара дезаш цхьаккха хIана доацаш а лел хилар. ХIаьта больницаш, поликлиникаш, кхалнахьен берийн консультацеш, диспансераш, кхыйола дарбан-профилактически санитарно - эпидемента дукхаларен учреждениешто дукха хиларо вIаштIехьоалийт бахача беррнгача наха мах боацаш медицински гIулакх де.

Бахача нахах хIара итт эзар сага лоархIаш кхоачача лорий дукхалга диллача США-л, Англел, Францел, ФРГ-ел хьалха латт Советски Союз.

Бахача наха мах боацаш медицински новкъостал дарой медицински Iилмо дахьача толамашей Советски Iаьдал латтача шовзткъе итт шера йиш хилийтай бахача наха хула лазараш кIезигле, баха мах 4-заза бераш 10-заза кIезигагIа довага Iалашде, бахаш йоаккха ха 2-заза совгIа йIаьхъе. ХIанз СССР-е юкъера лаьрхIача 70 шера мах саг.

Бераш долча дезалаш пачхьалкхенгара тайп-тайпара новкъостал кхоач. Хьацаргаь вай, масала, берий бешамашка, яслешка, школашка-интернаташка бераш кхабарга пачхьалкхено дIадохийтар геттара дика хьохокхаш дола цхьа масал. Ясленка бераш кхабарах дашна-ноанош тела мах бераш кхабарга дIадохийцахь 14 процент а хилац, берий бешамашка — 23 процентал кIезигагIа, школашка-интернаташка 9 процентал тIех бац.

ВиззагIа а массе оагIорахьара а вIаштIехьдьаккхад вай мехка болхлойн гIулакхера нахи социально Iалашбелга. Промышленностей юрта боахамаш, транспорте а бухзавне а гIишлошьечен управленчески аппаратен — халкъа боахама деррнгача новкъошка — шоай социально Iалашбайта бокъо а белгталарча хана болх баьча болхлойн гIулакхерча наьхен.

Алхха цхьаь 1966 шера социальни страхование ахчанцара хинна болх бе ца могаш висарах тела пособи шиналиард сом совгIа ийцад болхлошен гIулакхерча нахен.

Кхыча тайпара да гIулакх капиталистически мехкашка. «Дерригача дунен тIарча социальни Iалашон программа» яхача, 1967 шера США арахийнача сборника тIа белгал ма лаккхара, хинна болх бе ца могаш висарах, берах болчен бер дахьчен кхалнаха пособеш тела оттадаьдаш 112 капиталистически мехках 57 мехка мара. Цул совгIа, терхалле доагIа, хинна болх бе ца могаш висарах тела доза нособи хьалхарча 5—7 дийнахьа вIалла луш а ца хилар.

Болхлойн гIулакхера нахи хIанз пенсешца Iалашбу (25 миллион совгIа саг ва уж) 1956 шера гIанийчача пачхьалкхен пенсеех долча законага хьежжа. Из закон арадаккхар бахьан долаш массе тайпара пенсенераш материальни Iалашбелга чIоагIа тоаденнаь. Деррига пенсеш шоза дукхагIа тIатехадале, пенсонерий цхьайолча категорешта 3—4-аза лакхдаь уж. Пачхьалкхен пенсеех долча законо лаьттавна кIалха, йайдача цехашка, легIа дуламерча моттигашка балхаш деш болча болхлошка йиш хилийтай льгота йолаш шоаш пенсешца Iалашбайта — шIаьах 60 шу даьлчен кхалнах 45 шу даьлчен.

Пенсионераш дикка дукхагIа хиларцеи пенсей юкъера боарамаш лакхдарцеи дувзаденна уж дIателарга доханйта ахча 2,3 млрд. сомагара 5 миллиард гарга сомага кхоачаш дукхагIа хиннад. Кхыча йешашца яьлча, пачхьалкхен бюджетера дIаденнача деррнгача ахчах пенсешка додаче лоаца дакъа 1955 шера 4,3 процентагара 1967 шера 81 процентага кхоачаш дукхагIа хилар.

Цу тайпара, пачхьалкхен пенсеех дола Закон тIаьцарах дукха экономически социальни гIулакх чакхдаьккхар. мехкарча беррнгача къахьегамхошта пенсионни Iалашон цхьа система вIашагIйоаля йиш а кулийташ.

1965 шера гIанийнар колхозхой дезалхошта пенсеши пособеши телара дола Закон. Цу тайпара, берда гIа баьккхаб, хана дукхаьлахи инвалидахи хиларзи болх бе ца могаш бнеа беррига гражданаш кьанаш дезол лакхьяларга хьежа материально Iалашбе аьнна КПСС Программа тIа оттаьь декхар кхоачашдара дакъе. 9 миллион гарга колхозхой пенсеш ийце болабелар.

Iалааьхате боккха политически социально-экономически доархIам болаш документ да «Советски халкъа тоаро дIахо лакхьяра лу дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК Пленуме 1967 шера сентябре тIаьйна сецам.

Сецам тIа оттадаь колхозхошта пенсеш телара условеш балхлошен гIулакхерча налан пенсеш телара условешта гаргалгIара. Кьоаналла пенсеш хьожадара цхьатарра ха оттаьй болхлошта, гIулакхерча нахa, колхозхошта. Цхьан алхаьш совгIа лакхдаь цхьоалагIча групе инвалидаш болча колхозхошта телача пенсей лохагIа доза боараман, шоллагIча групе инвалидий бараш та — 30 процент. Къахьегача сакIат хилар е профессиональни лазар кхетар бахьан долаш кхоалагIча групе инвалидаш хинна колхозхой пенсеш Iалашбелга оттадаь.

Дохче, пенсешца Iалашбара доархIамегIа йола условеш болхлойн гIулакхерча нахьен храч санна хулаш йоагIа-ах колхозхой а.

Къаьстта йоакхо яй Даймехка тIема инвалидий. Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революцена карагIаьнарраш немецки фашистски гIаьрахошца лаьттача лирача тIемашка шоай еа ца кходеш доралаьрий йоакхо да еш иштта бергаьр парти!

1965 шера Даймехка тIема цхьоалагIчен шоллагIчен групперча инвалидашта пенсей дохагIа дола боараман дикка лакхдаьй, пенсеш тIатехад байнача тIемахой дезалашта, 1-ча группа инвалидашта; хIанз эттара кIезигагIа дола пенси 72 сом 50 кепиги да, 2-ча группечар — 53 сом 50 кепиги.

ТIема гIулакха тIа хиннача инвалидашта йиъзза социальни льгота и кьоаналла пенсеш тьежадара эша ва пхе шера лохьяр. Из чIоагIа бакъахьара дегота я, хIана вьлча фронте хала чов хиннача сага халагIа да общественни производстве дакъа лаца, къаьстта а йоккха хинначул тIехьагIа, цун уналIенонина, хиннача чов нел совгIа, ха дIанахарца къахьегама хьинар оьшулуш доагIача хана.

Инвалидаш, дукха боккха а хилехьа, кьоаналла пенсе тIа ала бдабаларо цар материальни торо лакхъе, хIана вьлча, дукхагIйолча хана кьоаналла тела пенсеш лакхагIа хул II-чен III-чен группай инвалидашта телача пенсел.

Социальни Iалашонга Iалааьхате дукха ахча дIадехийт Нохч-ГIалгIайчере а. Нагахьа санна 1966 шера 39 миллион сом дIадахийтадале, 1967 шера 41,5 миллион сом лахийтад, хIаьта 1968 шера 45 миллион сом дохийтаргда.

Йоалаьрча цифраша шоаш шоашта тешал лу — социальни Iалашон масштабаш, цун формаш чулоацамал тIехьаесача дIакхоачаш, селлара чIоагIа шоръеннай. Пенсионни законодательства нормаш чакхъяхара бола телалс кхоачашбе йиш йолаш хьожалаь пенсеш дIатийнча карговашта зан тахан документаш кийчдара фуннцен профсоюзий фабрично-заводской комитетий комиссешка дIа ма луш е пенсионерий актив юкъе ца озаш, хIаьта иштта, кхетадеш да, социальни Iалашон балхлой шоай квалификацеш лакх ца еш хилча.

1963 шера «Къахьегамхошта юкъе инвалидал лохдараш лорий къахьегама экспертиза тоаяра ле дезарий хьакъехьа» сецам тIаьйнай РСФСР Министрий Совето ВЦСПС-он. ВТЭК-ах болча цу сецамо цхьаккха юкъера ца яоллийташ инвалидаш болча беррнгача къахьегамхошта къахьегама экспертиза елга тIадилла йола бIарчча цхьа пачхьалкхен организаци а нь чIоагIъьай лорий къахьегама экспертиза. Из сецам кхоачашбар бахьан долаш дIадахача шерашка инвалидал дикка лох а денна, лорий-къахьегама экспертиза тоо а вай республике.

Масала, эттара кьалха инвалидаш болаш хинна мах шерагара шу ма сааза доал кIезиглу республике.

ХIанз республике бола бен я туберкулезни, психиатрически, бIаргий, онкологически, силикотически дарбан-къахьегама экспертиза комиссеш.

Къахьегамхошта гIулакх дикагIа дар хуьха хIанз ВТЭК-а комиссеша, унаIIено лоарара организацен учрежденешен, профсоюзий организацен цхьана къахьегарга вIаштIехьоамкхаш да. ВТЭК-а цхьаьола дакъа дийнахь болх бергболаш оттаду, хIаьта цига болх беш бола лораш занн болх бе социальни Iалашон организацешка дIачулу.

Къахьегамхой социально Iалашбара даьхье чакхдоахаш долча гIулакхашта юкъе доархIамо моттиг дIалоац къахьегамхой балхен культурно-бытовой хьалашка дIагарбаро. Болх бе йиш йолаш волча хIара инвалида цун могавалла хьежжа професси а балх а бала беза.

ХIанз республике къахьегаш ба Даймехка тIема тIа хиннача инвалидах 72 процент совгIа къахьегама инвалидах 56 проценти.

Инвалидаш къахьегаме дIатарбара даьхье хьалхашка гутташ йола цIенхашта духьаленаш я, цкъа-дале туберкулез, зега-пхьаьнашта хула лазараш, гипертония долаш болча нахага болх булургболаш йола къаьстта шоай тайпара цехаш ца хилар, шоалагIа-дале, инвалидашта промышленни предприятешка, совхозашка колхозашка, бригадашта юкъе а къаьст-къаьста а професси Iохалра гIулакх ве лелаш хилар.

Социальни Iалашон Министерства боккха болх чакхбоакх къабенарашi, Даймехка тIемен къахьегамен инвалидаш Iалашбара гIулакха: дIадика лелача транспорташ, мах боацаш телача протезашца, курортно-санаторни дарба дайта болхача путевкашца Iалашбу уж.

Алхха дIадахача цхьан шера Даймехка тIема инвалидашта мах боацаш дIаенней къахьегама инвалидашка еха «Запорожец» «Москвич» яха 24 автомашина яр. Курортно-санаторешка дарба лайта баха царна еннай 22 путевка, протезно-ортопедически изделешца гIулакх даьх 3500 сага.

Республикe къабеннарашта инвалидашта лаьрхIа дить дIа да 600 саг Iалашеш. 1968 шера болх бе долалургIа психохроникашта лаьрхIа 158 моттиг йола Шалински цIа, хIаьта 1969 шера Старопромысловски района къахьегама ветеранашта лаьрхIа хьаде доладергда 300 моттиг йола цIа. Дикача хьал тIа ба къабеннарий цIеношка бахараши хьакъхьала эсала дакъа бераши. Царна медицински новкъостал ду, дика вIаштIехьдаьккхад культурно - бытовой гIулакхаш делга; нивары бетта дела дикагIа кийчбу кхача.

Министерства шийна хьалдашта декхар оттадаьл, новкъостал дезаш тха отделашкея учреждениешкен ухача къахьегамхошта социальни Iалашон хIара болхлочо партен правительстван советски наьха йоакхо ега дIахьйта.

В. СИМАРЗИН,

Нохч-ГIалгIай АССР социальни Iалашон министр.

Доазол дехьара

АМЕРИКАНСКИ ХАЛКЪАГА ЯХЬИЙТА ПОСЛАНИ

ХАНОЙ. 23 апрель. (ТАСС). 21 апреле дена 30-ча апреле кхаччалца йолча хана Вьетнаме беш бола тІом социабара тІехь США-с еш йолча къиман юкъарча кампанеца дуьзадеина машаран лорабара къулбехьавьетнамски комитето послани яхьийтай американски халкъага.

Освобождение яхача агентствага гІолла ВИА яхача агентства дІаяхьийтача послане тІа, къаьстта аьлча, американски халкъ тІахьех ДРВ-ана бомбаш еттина а къыдела тІемаш деіга а дувцията йоацаш сацадар США правительствагара хьаьдехара, цо цуьнан аскар Къулбехьен Вьетнамера арадаккхар, Къулбехьен Вьетнамера американски агресси Іалаьмате чехка сацаяр, м. кх. дар хьадехара.

ХАЛКЪАША ХАРЦЪЮ «ІАЬРЖАЧА ПОЛКОВНИКИЙ РЕЖИМ»

МАЛЬХБУЗЕН БЕРЛИН. Эллада хьита военни переворот хиина цу деларца дуьзадеина ялча протеста митинге баьхкабар эзараш бела Мальхбузерча Берлине баха нахи мехтигерча предприятешка болх беш бола грецески болхлой. Гулбеннарашна цхьатарра массане а йиллар: «Греци мукъаклийта! Хьалак хийла фашизм!»

Транспаранташ тІа яздаьдар: «Гобаріташи шозамаши нах теІабеча правительствой аргументаш я», «ДІаяхха НАТО фашистски диктатура!»

Грецс демократи юхаоттаар хьалехаш, лукхачха ораторашна бехалхоахар «Іаьржача полковникий» режим хьавш НАТО доарІам болаш хиина хилар. Афински хунтала деш дола повкъостал социалар дІадехар цар ФРГ правительствагара.

КОПЕНГАГЕН. «НАТО фашизм тиьална кІал йоллаер я», «ЦРУ диктатура фабрика я», «ДІаяхха военни хунта! — иштта лозунгаш долаш чакхъьлар Грецерча военни хунтана дуьхьала Копенгагене хиина митинг. Демонстрацена юкъе даьхъа лоалаш массехк эзар саг вар.

ВЕНА. Грецески демонстранташа барт - цхьаьгІо хилара митинг хилар австрийски столице. Общественносте викалаша — студенташа, Сопротивление австрийски болама юкъе дакъа лоацаш хиннараша митинге дІахкхайкадир Элла да лаьттарча военни хунта террора хьадда шоаш дуьхьала хилар.

Демонстранташа дІайоаржайир эзараш йола выставкаш. Цар чал тІахьехар Греци кортамукъа хилара тІехьара къовсам лакхбара, американски империализмашен Европерча неонацистски ихераман дуьхьал довлара.

ВАШИНГТОН. США правительства Грецера военно-фашистски хунта хьаллоацаш хилара дуьхьалара демонстраши хилар. ХІайча шІенна хьалхашка США президента резиденца дуьхьаларча Лофайет майдане пикетчикаш дІаэттар. Цар бе доаххар «США-с соцаде деза грецески фашистанта деш дола новкъостал», «Мукъабовлийта политически лийца болнка берриге нах!» яха плакаташ.

Демонстрацена юкъе даькъе доалаш хиннараша президентага Джонсонага письмо лахьийтар. Цар хьадда харийра грецески военни хунта.

(ТАСС).

Е КИЙЧЪЕШ ЙОЛА КЪЕЧАР ПОХОД

НЬЮ-ЙОРК, 23 апрель. (ТАСС). Дукха ха йоацаш бІехача кулгах даьнача гераах вейлача Мартин Лютер Кинга кийчъе йолаш хиина «Вашингтона тІаеш йола къечар поход» США-рча негрий мукъабовлара тІехьарча болама дерригача историе чухь эггара дукхагІа наха дакъа доацаш йиннагІаш хургья аьлар «Къулбехьа христиански хьисапе кулгалдара конференци» яхача организаце Атлантерча кердача лидера Ральф Абернете. Из поход хилалехьа хьалха США иттаж йолча городашка митингаш демонстрацеш хургья. Расисма чІоагІало йолча мехка къулбехьарча штаташка вирабІарааш ена гІудалкхий караванаш чакхъяргья хьалха лаьш лоаттабеш хиннача Къулбехьен эзараш бола къе неграш а лахьабеш, тІакха уж Вашингтоне а боалабеш. Цу выступлене керттера событи хургья 20 мае е дерхІа США ерригача негритянски общиной шикалаш юкъехурабола йоккха демонстрации митинги.

Карл - Маркс - Штадт — 267 эзар сиг вахаш йола Германски Демократически Республика къулбехьара йоккха промышленни центр. Іалман коммунизмане лард еллачун цІи яхийта шу хьалхагІа тилла йоалла чиннача Хемниш.

ТІом болча хана чІоагІа кІрчаньяк хиина город хьалхьа Іаьхел латтача шерашка шеръений, тоаевний, хоэьеннай. Реконструкци дика чакхйоаккхаш латт къаьнарча районаш.

Сурта тІа: Вильгельм Пика ули цагІара керда гІирсаш.

АДН—ТАСС сурт.

КИНО

РЕВОЛЮЦЕ ЛАЬЧА

Николай Бауман... Хьанна йовзаш из цІа? Из ва революце ала лотабаьча Ленина гвардех вола дог майра турпал. Цо шай вахар хІадеина халкъа ираз бахьан, цун кхийнадан ше кийчъьча революце котала бІаргаго, цхьабакъда, цун дега сердал лир хиина йоаг советски нахьа дегашка, коммунизма новкъа кердача котлашка тІахьехаш. Из чІоагІа хьар хІаш хиннав Владимир Ильич Ленин.

ХІараннеа чІоагІа лови да Баумана вахар дукхагІа довзар. Цудухьа дукха нах хьеж укх деношка республика экранашка арадаьннача «Мосфильм» яхача киностуде оттадьча «Николай Бауман» яхача кинофильмага. Цхьан серех долча фильма тІа Баумана дерриге вахар хьагойта хала да. Цудухьа кинофильма авторашна хьагойту Баумана вахара тІеххьара шин шу: из Москве кхаьча 1904-гІеи 1905-гІеи шерашк. Из ІалаьматечаІлаш ха яр. Халача хьала тІа латтар болхлой болам. Полицейски провокацеш юкъе латта тайшабола бахьам долаш дукхагІйола организацеш йоахалар. Меньшевикаш бахьан парте махьерг барт ийгІабар. Цу тайпара хьал эттача хана Ленина дахьнех Москве хкоач Бауман. Цитта къаьстта гучайоал цун йоккха организаторски талант, хьинар, денал. Дерригаш шеран хІадоале дийзар Николая Эрнестовичa.

Фильма тІа гоаза хьагойт из исторически ха а цу хана Баумана хинна нах а. Подпольни балха халача хьалашка къаьта вайна хьалдаша отт Баумана образ. Парте техниче воІ, денал дола революционер, кІоарга хьакъьал дола дог шІена саг, дикаха къонаьчІал дола къонсаша — иштта ва артиста Ледогорова Игора вайна гойта Бауман. Хьалхарча сценашка деза кинохьежарий теркам тІаоа артиста. Цо эттара хьалха гучадоакхе парте гІулакхах, революци котьаькхиаарах Бауман дог тайна хилар. Цунах латт цун ираз. Из дерригa гІозаьйна, бІубенна ва. Маьлха зІаварана сина, йоакхал тел цун дего уллуерча цаха. Николай Эрнестович цхьатарра дукхавеза балхлоша а интеллигенцена а. Подпольни балха тІа Баумана новкъостал ду художественни театра гІорбаьнача артисташа В. И. Качалова, Мария Федоровна Андреевас. Полицех Баумана лерaву миллионер волча фабрикантa Морозов Саввa Тимофеевичa. Цун особняке (Морозовa особняк Москве Толстой Алексея шерагІча узна тІа хІанз а йолаш я. хІаьта картина сиениш цу чу а яьхай) уж віаннагІкхетар, карна шехьера къамаьлаш — из фильма идейно-эстетически кертерча моттигех шаІ я. Цу сценашка къаьта гучайоал цар мировоззрени. Морозов фабрикант ва, цхьабакъда шай классана барт ийгІа ва из. Хьакъал долаш, кІоарга зем боаккхаш саг ше хилларах тарра, цунна хов шай общества хала мурьенцига. хІаьта цунна деза а дезац паччахьа Іаьлах. Бакъда, цо тІаацац кердадар, революцена ше новкъостал дешне а Морозовна беаш болхлой, из тешац халкъа кхоанених. Даьса да цун дог. Цудухьа йоах цо: «Ахча ца хилча со цхьанкха хІанa а яр». ТІайоагІача революцена гІо а ду цо, хІаьта цунах кхера а кхер из. Иштарча віашдуьхьалехьана садуаш, ше шайна тех да Морозов.

Из дерригa кІоарга хьагойт Морозова роль локхача артиста Бонеаіх Ефима. Шай турпала образ кхоалдара дика сурт корадаьд цунна. Дакъ хьакхьинкъе йоаллача моцо, цІишхарча, гІайгІавоерча бІаргана хьагойт дег чура віашдуьхьаленаш. [illegible] образ уйланца віашлІехьаькьнкхай артиста.

Морозов а, Баумана дувц Росси цу ханарча исторически хьалах, нахарах, сага ираьх, сага хьалхашка латтача сийлахь-доккхийча декхарех. Баумана роль ловзaча артиста Ледогоровa Игора дика карагІдоал Морозовная хьалхашка революционера образ лакхъе, цун низ сенах латт хьахьекха, халкъа ирае бахьан къаеаска новкъа вахаьача цун сийрда уйлаш гучаяьха.

ТІеххьарча турпала гІулакхаш хетталащ дуккхьаьр хьежача Бауманa кхоачанцерам. Цо віашагІдехи партe мутІарашта юкъера цу хана хьадахиина букзаман, подпольни типографена шрифт воx, иштта кхы а. Цхьабакъда, тІехьа полицейски оарц делаш деана из болх бе чІоагІа маьхалро, денал, гоенах эш. Баумана сийлениа кхоачашду уж. Фильма автораша а артиста Ледогорова а хьахьокх цу балхо революци кийчъеш хилар, из котьакххара лард йоллаш хилар.

Из къаьта гучадоал Бауман дІавоаллача хана. Улицаш хьалйиза арабоал нах. Из юкъ салла бІаржаб уж, ихатоха йиш йоацаш. Бекъо шийайоаннане локхача оркестра оал ек гІийла кадим, цхьабакъда гІоттара тІахьехаш. Бауман вежавале а цо шай вахар дІадеина парте гІулах хьаллоац зеарнеша.

Из сцена чІоагІа дог тохадоллийтаца я.

«Николай Бауман» яха фильм (режиссер - постановщик Семен Туманов) творчески коллектива боккхa толам ба. Цо майна хьагойт, шІольаха а дагаваххийт революце сий дола хьаьча Николай Бауман, цо совйоах къонача тІехьен патриотически уйлаш.

А. АБУНАРОВ.

КЕРДАЧА СИСТЕМАХ ПАЙДА БОАЛ

Укх шера тІайша декхараш кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегаш я Грозненски «Электроприбор» завода коллектив. 90 процент болхлой инженерно-технически болхлой ба указа коммунистически къахьегама цІи яккхара дахьа баьнна. ХІанзе а берригача болхлоех 35 процент ба из сийлен цІи лелаш.

Боккха теркам тІабохийт завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацeна хьалха латтача опыта школаш віашагІйохкарам дукхагІа методаш балха юкъеихьаран. ДикагІйола методаш Іомаеча школашка оптикопрофильни шлифовка е Іомабеш заняташ ю болхлоеца ин. Корниенко, Кобезевa, Лисагоновa, кхычарa.

Дукха ха йоацаш партийни бюро, завкомо, ВЛКСМ комитето цхьана яьча заседане тІаийцар механашкеи производственни участкашкеи къахьегам Іилман лаьда тІа віаш тІехьбаккхара комплексни план. Электрографически аппараташ хьаьча производства оперативни планированиш дикагІа віашуІехьъаккхаре, счетно-вычислительни машинаш балха юкъейоалларе, кхыча мероприятеца боккха пайда бер производствана. Завода коллектив НОТ-а планах болх бе лаьча кхачаккхалехьа 100 эзар сом кхаре торе хургья [illegible].

Йланированен экономически стимулированен кердача системах болх беш болча «Электроприбор» завода коллективо хІара дешна шокхаьо къахьегам оасарле. Укх шера хьалхарча кварталe продукцена реализаци ера плана 110,3 процент кхоачашьяь цар. Из 1967 шера йихьалагІча кварталца нийсача 64 процент дукхагІа дук. 9,3 процент лакхъйяь къахьегама оасарле а, хІаьта арахечача продукцена дІабода мах лохбар бахьан долаш 400 эзар сом пайда [illegible].

Укх деношка 1-ча Мая баха мабоагІара кадъабахараш апрель бетта производственни задани ханал хьалха кхоачашъярай социалистически яхье а баьнна къахьегаш ба завода болхлой. Шин декада задани тІехьлоачашьяь цар.

С. ЧУХАРЕНКО.

ЭЗДЕЛ ДОАЦАШ МЕГАШ ДАЦ

Дукха ха йоацаш сайрийна 6—7 сахьат даьнна хургІолча хана Грозне, Революце проспектех хьалоагІар со. Шоатта хи дар. ЙІайха а шийла а йоацаш хоза яр бІаьстан сайре. Дукха нах бар проспекта дІа саготтала арабаьнна.

Сона хьалхха, бокхачa новкъа болхар вайнаькха кагий нах. Виъ пхиъ саг вар уж. ТІеххьарча молах даь хоза баракъаш дувхаш, сибатах тоабенна, моллагІа а бІаргабайнача ма ираь да-кх шоах саг чувоагІача шІеa аргдолаш безаме ба уж. Мотт вайнаьха бар а эрсий бaи а бувц. хетаргахьа хоаза дийца хиад белаш нах ба.

Шоаш миссел бола нах віаши улуа а баьнна тротуара тІа гІолла дІаболабелча, шоаш наха новкъа хилар кхераш болх-кх ераш бокхачa новкъа, болхаш а товм боацача тайпаре шІегІарч ца хьеххаш. тІех баьнна чІоагІа бела ца белаш, хоза, оамалах а болх-кх, яхаш чІоагІа царна раьза хиина уж зувш вар со.

Цхьабакъда, сона хетар хага а хиина вацар са «хьаьшта». Уж мукъах шоай оамал гучаяккха ца «хувш боагІаш хиина бар. Из гучадаьлар аха цхьана ши бІаь метр виъ балехьа.

Сона улув гІолла тІех а яьнна ІоЙолаелар цхьа хоза къона кхалсаг. Хетаргахьа йоІ яр из. Кхалсаг шоашта Іовийслуштехьа а компанецарча цхьанне аьлар:

— Маькмад, хьажал дІа йодачунга!

По из салташехьа кагийча нахапарa хьа а къаьста, кхалсага дІатІаведар наІ. Хетаргахьа вочех а дикачех а хьаж ца йоагІаш хилларах шай новкъосташта юкъе а бегалваьнна хила везаш вар из. Цхьа наха баркал аргдолча докхачa гІулакха водаш санна ше-шийна раьза волаш велавенна воаар из. Ше воддашехьа оагІув теха кхесса дІакийтар цо йоІ.

Раьза йоацаш цунна бІара а хьежа, хІама а ца оалаі хІайолаелар кхалсаг. Цкъарчоа сопаевлар зІамигa саг. Ше леладер лертІа ца хилларах сакхувш хила везар из. Цхьабакъда шай новкъосташа, боккхача сакъердамах санна цу гІулакхах бела а бенна, ше-хьалхьоавеш шІегІарч лолаича, денал ура а оттадь тІехьавeдар из кхалсага. Цу хана цунна новкъостала вера цу компанецара цхьаькка зІамига саг. Шай хурдаь шоашта юкъера дІаяла из гІерттаашехьа, цаІ дехьен цаІ сехьен а ваьнна, кхалсаг юкъе а ийкха болабелар кагий нах. Из хІадаенна гІаргІе бела а белаш юкъ-юкъе царга вайнаькхa меттала шІогІа а тохаш болх цар новкъостий.

Юха гІолла тІех буьла нах бІарахьеж парна. Цкъарчоа эскар леладечох ца кхеташ цеп а баьле хьеж уж, тІаккха кхет гІулакхах. Цхьабараш дІаисстара а баьле тІехьа хьеж, вожаш гаьна бовллалца юха а хьежаш болх. ЧІоагІа раьза бац уж кагийча наха леладеча гІулакха. Саг раьза хила йиш йолаш хІама ла а дац цар леладер, хІана аьлча йиза йола хулиганство я из.

Цхьабакъда «хІантий» сагота бац селлара нах шоашта раьза ца хиларa. Шоаш леладечун уйла еш а, шоашта бІаралшьежа нах дага боагІаш а, цоаш шоай меттал шоай къаман а сий доалеш хилар кхетадеш а бац уж. Шоаш «бегаш» бу кхалсаг елхача дІакхьичв хилар а теркал ца цар.

Иштта бахар уж цхьан юкъа. Кхы ше цар дІа а ца яхийта, магазина шІара шоаш віатІаотташехьа, кхалсаг магазина чу дІачуьлар. Цигa тІаннийсбеннача наха а бехк баьккхар кагийча нахах. Цу нахага юха йист а ца хулаш чекха шоай новкъосташта зІатІавахао цу зІамигa саг. Уж дІатІехьакхийча кхы а меква лаьар гІараш. Шоаш леладечох чІоагІa сакъердаш хиина. зІагІе белаш бахар кагий нах шоаш дІакъайла баллалца.

Цхьа юкъ лыкхар аз цец а ваьнна царна тІехьа хьежаш латташ. Сона хетачох. ха а дар из чІоагІа тамашийна хІама. хІана аьлча хІанзарча вай кагирхошкара цу тайпара гІалат доалаш моттиго геттара кІезига я. ХІанзара вайнаьха кагий нах 20 — 30 шу. кхыметтел 10—15 шу хьалхагІа хиннараш а бац. Хувшаленнах вай ханача зІамигача сага сибат. Цо кІезигагІа яле а 7—8 класс яьккхай, миччахьа цхьан коллективе болх беш е дешаш ва. Цо книжкаш, газеташ, журналаш деш, кинои театрех ух, хьалха латтачa социалистически общества культура валнаш а еш хьахинеб цун сакхетам. Шай культурни боарамга хьежжа ла цун эздел, денал, нахацара гІулакхаш. Иштта болча вай кагийча наха юкъе уж сона байнараш санна кегабенна нах хургба аьлча теша атта дац.

Цхьабакъда вайна халахете а, вай цхьабола кагий нах во оамалаш йоахкаш ба. Во оамал еций социалистически общества правилаш ца дархІар, советски сага моральни сибат нийча доакхха гІулакхаш леладар, ше санна волча советски сага цадоагІаш халахетар дар, шай а шай къаман а сий деалергволa хІама дар? Цу тайпара гІулакхаш леладеча наха цхьанна а зІамах ох хетац. Царна дага а лагІаш йовсара, боахьонца йолча хулигана мара ше санна волча советски сагаца, къаьстта кхалсагана эалий доаца гІулакх леладерг ца хилар.

Уж-м шоашка дІахаьттача культурни нах ма бий. Уж дийша ба, баракъах тоабенна ба, къамаьл де белабелча эвркаш санна ух, шкъаза дикка віаштІехь къамаьлаш а деш. Цар-м школе «ЗІамигача сага морально облик» яхача темах сочинение а язъо, собранешка къамаьлаш а ду. Цхьабакъда, цхьа сахьат далалехьа из дерригa диц а дийя, йовсараша мара леладергдоацараш а делалу.

Из дерригa фуд? Из ха шоаш лечув а хувшачун а уйла ца хилар. Цу наха шоай безам бар Іу. лагадехкар оал сагага. Шоай гІулакхашта, къамаьла, лелара контроль йолаш, ер лича бахьахьа хургдий-хьогІа аьнна дагадохаш бац.

Цу наха леладу во гІулакхаш зІамигa хиларах леладу. Боккха хилча кхетаргба аьнна вай лата йиш йолаш дац. Цар «беташ» а бац кІатІабоалар дерхІа йиш йолаш. ДІа уйла елаш, гоаза улицагІа шай гІулакха йодаш кхалсаг я. Улица йиза дІа а юха а ухаш нах беллашехьа из дІа а ца йохийташ хулиганий гІулакхаш леладер из кхалсаг а. цига мел бола нах а, ерригa общество а ца дархІар хеций.

Уж кагий нах совца а баь, фу ше доах шо, вайш леладеча гІулакхах шоана хьахула пайда малагІа ба аьлча, хьала хІана велаш бац уж. Дукхьаа гІулакх лоаш шоаш сага вэтоом бича, эгІазачача, халахетар дича сакъердам хуа-кх царна. Шоашта гонахьарча наха цунах фуннагІа хете а сагота бац уж. шоашта сакъердам хилча. ТІаккха иштта уйла йолча наха кхы воагІаш а зейнаха. Из-м шоа зала везиш хІама а дац. Нагахьа сана уйлан шийна болча сакъердама сага халахетар дечо, кхоана шийна болча пайдана къоал деза, кхы дулан дерга. Нах на доархІа саг, шийна сакъердам хулар, пайдана дар йира на ду саг вайнахьа сона на воча. пунах геттара талха, общественна зулане саг хила тарлу.

Из санна доза цхьаькха хулаш а хоал цу тайпара во гІулакхаш леладеча нахагара. Из да хІанзалца во леда болазво болча, нахацара гІулакхаш миитта леладе деза а царцара уйла миитта хила еза а ца хочча кхувшбоагІача вала из во хьехаш хилар. Мораьни айп хІа-иттa хоала лаар да. Вича атмосфере, во гІулакхаш лоаххача наха юкъе хьалахийна а воьха а волча сагах атта эзделаьен гІулакхапен воашаш, къаьда, зикалар а волар а белоацаш йола талха саг хила тарлу.

Цхьаькха а да белгалахкха ла делаш. Дукха къамаш дах Нохч-ГІалгІайчу. ХІара предприяте, колхозе, совхозе балхаш лераш тайп-тайпарча къамех бола нах ба. ВІаши эздел лелалеш. сий деш, эшшача новкъостал деш, цхьан цІей дезал санна барт тайна бах уж. Къаьстта йиеш детаaу царех хІаране кхыча къамахча сагаца, хІана аьлча шай къамах воачча сага дийта моллагІа гІалат а харцахьа кхетаде тарлу цхьаволча саго. Шоайха иштта гІулакхаца боланзаь, віаши доархІаш, безам. чІоагІа хеттагІал долаш ба вай республике баха нах.

Цу хІаман уйла йича геттара леротІа доаца гІулакх дар вай бувнача кагийча наха лелалаьр. Цар балабайна кхалсаг вайнахьа шиш. Цхьабакъда цунна фу хетаргаш - хьогІ. вайнаха ваш доаца гІулакх лелаивр [illegible] хувцадергий-хьогІ укхо. къаманна а бехк тІабужаш дий-хьогІ оаха лелалер. аьнна дага а дохацар царна. ХІаьта из-м шай къаман хила вар аьлча а во вар аьлча а бахьта ца хетар, цун сий ца лае ва лий. ТІакха машар хила йиш йий шай къаман сий ца леча нахаца? Сона хетащ-м из. Дерригача дуненна вовзаш волча узбекски писателa А. Нови аьлад: «Хьо сан ваде, шай къаман сий лакхде гІертаьш воачча сагах саг ца ларІа». Нийса аьнна хІама за из а.

Иштта дукха во хІамаш доаза хулиганствах, ожийна бенех. Цузъьо ях из тІехьагІа. боккха хилча цоаш кхетаргба аьнна бита йиш яц хорцахьа, эхи доаца гІулакхаш леладу нах. ХІара советски сага, ерригача общественноста дехар да во оамалаш йоахка нах, уж геттара тешалехьа, царгара айп наха дІадалелехьа кхетабар, эхи доаца гІулакхаш ца лелалайташ социабар.

Къаьстта ала деза из вайнахага, хІана аьлча вайнаха юкъе дукха ба харцахьа лелаш саг бІаргавайча цунга йист а ца хулаш тІех бувлаш бола нах. «Аз аллах кхетаргий из», — оал парех саго харцахьа лелача сагага хІама хІана алан Іа аьнна шийга хьаттача. Сона хетачох из нийса дац. Шийх боккха боагІача бехк баьккхача, из кхетадергдоацаш саг бІаьнена юкъе цкъ - ях ма хургваш. Цу сахьате бехкада ца воале а. тІехьагІа эшцуразы цунне шийх бехк баккхар. Далче, хоалхьа дар. эхи доаш ца де а хьокхана из.

Советски Іаьхал латтача шерашка Іалаьмато дукха доарагIа дуне пепломлидхаш дола социальни а экономически а хувцамаш дІьл ленински парте кулгалдеча вай мехкарча къахьегамхошна. Цхьабакъда вайна новгІ мел даьнича хІаманна юкъе эгара лоархІамергІа дар вай хьалхехьа керда саг ва.

Лакха культура, эздел, гІулакх дола саг ва советски саг. Из хьалхкхий ваш дуне тІа эггара хьалха латтача идеологе, эггара прогрессивнагІа долча учений лаьда тІа. Советски сага оаха а хиина дІалтта социалистически общества правилаш дархІар, советски сага сий дар, шийна мел хало хуле а новкъоста гІулакх дар, кхьвала дукха лика гІулакхаш. Цунах тІа эггара везагІа вар саг ва, яха лешаш бера хана дена ховаш а къоабалла тІаййна а да советски наха. Массане а хакча хоаттаде деза цу советски сага сий.

М. ГАДИЕВ.

ЦХЬА ІАСИЛГ ЦА ДОЛИЙТАШ

Ер дыьаагІа шу да сай са мар Николай Федоровичи тхоай колхоза Іаьсий Іелалеш дола. Іомаденнад тхо, лезаденнад зІамига хьайбаш. Уж лолча мара сакъердаш хилаш тхона, ха зІаххача наха.

200 гарга ях беттага кхатчалца ха йолаш Іаьсий да тхога. Оаха дош деннад цаІ памогаш ца хулийташ, це долийташ уж дерригаш а йоккхагІа йолча группе дІачудаьла.

Атта дац оаьна Іурах де. уж ихаьба. Ши-шай хаьага хьежа къаьсткъаьста клеткаш чу лоатташ оаха уж. гІамка доахьар ма Іомаду, лаття моттиг цІена, еньа хулийт. Цудухьа дегІа есала, цамогаш дола Іасилт хала хала ха цу Іула хьехьера.

Къаьстта хала да зІамигa таранд лорале. Шийла фо кхийтта а цар нар. сиха лаьда доац. Цудухьа цьайлача денощка кІаьхача чад бІенаш зора оаха царна. шІагІара хьа а лайтша телогрейкаш, кхайела хІамаш тІаехар. Цудухьа Іоаьчи хала эсала, гІайха хиннараш а хІана баьца тІа бІайгаш санна кхувелуш, ловзар дол, ендагІа дараша тІахьа а кхийна.

Дукха ха йоацаш аьх бутт баьнна 30 Іаса деккехьарча группе дІалелар оаха. Баркал йоахар уж дІалийпараша, цу ханарча Іаьсий хулачу дезагІа дар уж тарва тІа оачча, уналцІена дол.

Тхана дов иштта дог тІара оаха къахьийнача кхы а йІахьагІа. вай болымагІа тхой колхоз хургйолга из иштта хилча тхо а дахафуза дикагІа. КІана вая са хавей юкъера лаьрхІача бетта 300 сом гарга ахча эц. Мича хьерга оаха из? «Даьржаьл» дезна йоаде мича деза из. Оаха дика радиоприемник, телевизор, холодильник йица, тхаьята, берента дикагІа дола барзкъа йицах.

Иштта сийрдадоаних сага вахар къахьегамо.

Я. НИКИТЧЕНКО,
«Маенаь» колхоза шолагІча ферморо телятница.

ГЕНАРИЙ ДАЬТТА КІЕЗИГАГІА ДОЙТАРА

Лаьха къахьегама толамаш доах Грозненски генарий даьтта доаккхача завода коллективо. Хьалхарча квартала продукцена реализаци ера плана 104,9 процент кхоачаш а оаи планал совгІа 27 тонн даьтта арахийнад цар. 101,3 процентага дІакхоачабой къахьегама оасарле. ТІехкхоачашьяь коллективе даьтта арахецара задани апреле а.

Завода цехашта юкъе лоархІаме моттиг дІалоац маслопрессони лоно. Шоашта хьалйонка латтача деналерех дика лоархІа а беш март бетта 179 килограми даьтта кхоаьд цар. Шабахача кхаь бетта генарий чкъорехи жмыхахи йоалла хьоаваьт Іайдде хьаьккхар бахьан далаш 1963 килограми даьтта кходир цу цеха коллективо. Укхаш къахьегаш йолча йиъ бригадана юкъе белгалаьяьйнай социалистически яхье хьалхара моттиг лаьцха К. Строжевеи В. Балацкеіи ши бригада.

Завода къаьнагІча болхлоех я коммунист В. Стражевa. Цига рационализатор, гоаза болхло хилара сий ду цун новкъосташа. Коммунистически къахьегама ударник йолча К. Строжевай бригада шайла производствени задани тІехкхоачаш а ен массехк балха гоавал йоаь дукха болхлой ба. Царех ба прессовщик Г. Запара, вальцовщик Н. Шубин, слесарь А. Ахаев, кхыбараш.

Дукха къахьег коллективо жмыхахи генарий чкъореси цел йоалла хьоанал хьаьккхара. Къаьстта дика кайоал укхаз В. Балацкай бригада членашй. Генарий чкъорехи жмыхахи йоалла хьоаваь планах 5,9 процент кхаьд оавча март бетта цар из хьенал 5,86 процент халийтей. Чкъорех доалла даьтта кІезигдалийтача хІара бІаьнагІча заькъагІа премеш хьежам болхлоета. Ер цу дІахолалуш генара чура тІум цІенагІа хьаьккхара пробка цикло отталь дехе.

Март тайнача бригада шоай балха гоавал къонацарна дІа а душ хьахьела къахьегаш ба прессовщикаш М. Лепалкина, Р. Гаміника, кхыбараш. Шоай балха тІа цІаккха брак ца хулийташ къахьегоча царна заводa администраце дукха ахчан премеш тайнай, баркалаш кхайкаь.

ХІанз из коллектив Цхьолагіча мая сийлена пакъалхоа хьинар айденна къахьегаш я.

З. ГАЙСАНОВА.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» КОТЪЯЬЛАР

23-ча апреле сарахьа Орджоникидзе цІерагІча Грозненски стадионе хилар СССР-е хьалхара моттиг яккхара «А» класса шолагІча группе Сумгаитерча «Полада» яхачеи Грозненски «Терек» яхачеи командашта юкъера матч. ДогІа дийлха майда тІоадаль хиларах дика ловзаладар футболисташ, нийса тохаладар бурган.

Шина команда чІоагІа атакаш еншехьа а бурган цхарала чу ца тохаш чакхъялар хьалхара тайм.

ШоллагІа тайм йолаелча «Полада» команлана бурган чутоха аьтто болаш нийсленнадар гІулакх. Шоаттъкъен бархІ минут дьннача хана «Терека» команда цаІарашка чІоагІа кхохкадедар ловзал. «Полада» команда дахалдаце Бурина массанена юкъегІолла чакх а йийкха (из соцаваланзар «Терека» команда лорарашта). «Терека» цаІарашка бурган чутехар, бакъда «Терека» вратара В. Смолевна тІахкесаренна чакхъяйтадаьр бурган. Цул тІехьагІа «Терека» аттув боалаш долаладар ловзар, «Терека» футболисташа цхьатарра атакаш йир хьаьший цаІарашта. Бакъда хьаьший гоаза хьалъотарах цхьан ханна юхасовцабир уж. Бурган чутоха йиш йола да эттар. ТІаккха Шаулова хьайта бурган чутох Телетова. Бурган чутохарах дорх а бакха цул тІехьагІа атакаш е болабелар хьаьший, «Терека» команда футболистацца дІанийсбелар, бакъда бурган чутоха-м ма хилар.

«Терек» вот а йолаш счет 1:0 хулаш чакхъаьлар ловзар.

Дублирующи составаш хьалхагІа хайна яр, цар результат 0:0 яр.

М. ХАМАТХАНОВ.

Хаоттам

Тахан республике гІоллеи Грозненски дукха йовхаа а йоацаш, кхаьда хургья, къулбехьарча районашка Іуйрийнарча сахьаташка дика догІа делхаргда, къулба - малхбоалехьара пхьарчоа гІаьхха а болаш, тІаккха чІоагІа хьекхош мух хургба, 10 — 15 градус йІовхал хургья.

26-чеи, 27-чеи апреле шкъ-юкъе тІера а юкъаш морхаш хургья, хьалхагІарча юкъагІа цхьайолча каламка догІа делхаргда. пхьаццанахье доах уттаргда, хьалхагІарча юкъагІа къилбаседа - малхбузехьара пхьарчоа лаьгІа а болаш, тІаккха гІаьхха а хьекош мух хургба, буьйсашка 2—7 градус деношка 7—12 градуса йІовхал хургья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж).
Телефонаш: редактора—3.44.96; редактора зам.—3.39.11; белхахой из секретар—3.34.38; партийни вахарен, культурен, промышленностен отделий—3.42.30; юрта бахаман письмой отделий—3.42.28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3.34.38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3.42.30; отделов сельского хозяйства и писем — 3.42.28.
«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революце проспект, 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05070. Заказ № 2104.